

Kommentaar nota kunst en kunst-
beleid.

81538
Nederlandse Stichting
voor Kunstzinnige Vorming
Muurhuizen 9
Amersfoort
Telefoon: 033 - 17343

dr. E. Boekmanstichting
Bibliotheek

De leden van de Vaste Commissie voor CRM
in de Tweede Kamer
Binnenhof 1/a
's-GRAVENHAGE

dr. E. Boekmanstichting
Bibliotheek

DR. E. BOEKMANSTICHTING	
ingekomen:	4 FEB 1977
betrft:	
opbergcode:	6561.
aantal kopieën:	1 x 60

Amersfoort, 12 januari 1977

Geachte dames en heren,

De op 28 juli 1976 verschenen nota 'Kunst en Kunstbeleid' van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk is in de afgelopen maanden onderwerp van beraad geweest in bestuur en staf van de Nederlandse Stichting voor Kunstzinnige Vorming. In ons commentaar willen wij ons beperken tot de kunstzinnige vorming. Met de ruime aandacht die de kunstzinnige vorming krijgt zijn wij ingenomen, zij het dat wij op een aantal punten kritiek hebben die wij hieronder beknopt weer-geven.

1.

In de discussienota kunstbeleid van het ministerie van CRM (1972) werd het begrip maatschappelijke relevantie geïntroduceerd als een belangrijk criterium voor de bemoeienis van de overheid met kunst. De discussie die sindsdien is gevoerd, heeft in de nota 'Kunst en Kunstbeleid' helaas een beperkt antwoord gekregen. Het oorspronkelijke begrip is vervangen door wat genoemd wordt de vermaatschappelijking van de kunst. Wij hebben de indruk dat daarmee de echte discussie over kunst en maatschappij enigszins uit de weg is gegaan.

2.

De kunstnota is doortrokken van de gedachte dat kunst op de een of andere wijze edukatief is. De persoonlijkheid wordt erdoor ontplooid, de mens kan er door tot een bredere en diepere beleving van de werkelijkheid komen en ook tot een intensievere participatie in het maatschappelijk gebeuren.

De gedachte dat kunst ook een belangrijke rekreatieve functie heeft ontbreekt.

In het vele dat staat geschreven over professionele en amateuristische kunstbeoefening komt nauwelijks de idee boven dat het daarbij ook in



BMS001004402
S1538
Grijze Literatuur

dr. E. Boekmanstichting
Bibliotheek

belangrijke mate gaat om aangename ontspanningsmogelijkheden. Daarmee wordt de pas afgesneden van de honderdduizenden mensen die louter voor hun plezier met kunst, amateuristisch of professioneel, te maken (willen) hebben.

Angst om met rekreatie niet serieus te worden genomen, of toch weer de hooghartigheid van het elitaire kunstvolkje? Naar onze mening is dit een gemiste kans om verdere vermaatschappelijking van de kunst te bereiken.

3.

Dit tekort aan werkelijke aandacht voor de rekreatieve aspecten van kunst wordt vooral zichtbaar in de wijze waarop kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening worden beschouwd en behandeld.

Om te beginnen is de nota er onduidelijk over. Uitspraken daarover op bijvoorbeeld de paginaas 9, 10 en 54 zijn volstrekt ongelijksoortig en zelfs strijdig met elkaar. Na een bruikbare omschrijving van amateuristische kunstbeoefening als vrijetijdsbesteding op pagina 9, staat op pagina 10: 'Een derde - meer indirecte - manier is de kunstzinnige vorming die sterk in de aandacht komt van een zich vernieuwend onderwijs- en vormingsbeleid en die de middelen van de kunst aanwendt om vooral jonge mensen de gelegenheid te geven zich sociaal en cultureel te ontplooien.' Maar op pagina 54 lees je dan ineens: 'Zoals in deel I van de nota al is uiteengezet is de kunstzinnige vorming gericht op de ondersteuning van de amateuristische kunstbeoefening.' Raadselachtig.

Niettemin overheerst in de nota de opvatting dat kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening identieke activiteiten zijn, die vanuit eenzelfde doelstelling worden ondernomen, namelijk edukatie. Tegen deze vervaging heeft de NSKV bezwaar. Activiteiten in de sfeer van kunstzinnige vorming hebben een doelgerichte intentie tot vorming, de meeste activiteiten op het gebied van amateuristische kunstbeoefening hebben in de eerste plaats een rekreatief oogmerk en karakter. Amateurtoneelspelers, operettezangers, smalfilmers, koorzangers, mandoline- en gitaarspelers, en andere muzikanten zijn in de allereerste plaats voor hun plezier bezig; dat vertegenwoordigt een niet te onderschatten waarde in zichzelf. Daar het etiket van edukatie opplakken is sterk overdreven. Op pagina 24 van de nota Kunst en Kunstbeleid staat evenwel: 'Voor de overheid is het motief om bij het kunstbeleid aan deze activiteiten (op het gebied van amateuristische kunstbeoefening) steun te verlenen gelegen in de kansen tot vorming.' Hieruit moet begrepen worden dat de vele amateuristische kunstbeoefenaars, die dat louter voor hun plezier doen niet op steun van de overheid hoeven te rekenen. De rekreatieve functie van kunst zoals die voor een aanzienlijk deel in de amateuristische kunstbeoefening tot uitdrukking komt, heeft in dit beleid - naar onze overtuiging ten onrechte - een te lage prioriteit; en derhalve nauwelijks kans om tot verdere ontwikkeling te komen. De discussie over edukatie dan wel rekreatie heeft weliswaar alles in zich om theologiserend te worden - voor zover dat gebeurt is ze oninteressant - maar de konsekwenties van deze vervaging zijn in de praktijk zeer duidelijk. Behalve de al genoemde zijn er nog meer.

In de praktijk blijkt in toenemende mate dat de meeste activiteiten op de twee terreinen ook organisatorisch niet bij elkaar passen. Een voorbeeld: een amateurtoneelvereniging is niet gebaat met een cursus dramatische vorming, dus ook niet met een docent op dat gebied. Men wil werken met een (amateur)toneelregisseur. Instellingen waar beide figuren onder één dak werken, dreigen dan ook uit elkaar te vallen. Ook in andere sectoren doen zich dergelijke verschijnselen voor.

In de verzorgingsstructuur die thans in voorbereiding is voor AK en KV laten beide werkvormen zich moeilijk versmelten tot één geheel; de nota mikt daar heel duidelijk op. Een verzorgingsstructuur voor kunstzinnige vorming zal vooral gericht zijn op ontwikkeling en begeleiding van vernieuwingsprocessen in onderwijs en cultureel werk, waar de kunstzinnige vorming zijn belangrijkste plaats en uitwerking vindt. Dit laat zich moeilijk combineren met allerlei vormen van dienstverlening aan de al eerder genoemde vrijetijdsbestedende liefhebbers in verenigingsverband. Een verzorgingsstructuur die wel op beide terreinen tegelijk moet functioneren, dreigt in zichzelf stuk te lopen, dan wel in de praktijk met slechts een van de beide terreinen bezig te zijn.

De kans is dan zeer groot dat men zich vooral via creativiteitscentra en muziekscholen met KV zal bezighouden. Daarmee zouden de bevolkingsgroepen die vooral actief zijn in de amateurverenigingen de gewenste hulp, ondersteuning en begeleiding dreigen te worden onthouden. Dit overwegende komt de NSKV tot de konklusie dat AK en KV weliswaar nauw verwant zijn, maar zeker niet onderling verwisselbaar en in onze opvatting kan er ook geen sprake zijn van een onderschikkende relatie. Er zijn duidelijk twee verschillende doelstellingen: edukatie en re-creatie. Beide zullen in hun eigen waarde moeten worden gelaten en als zodanig ook de kans dienen te krijgen zich enigszins onderscheiden van elkaar te ontwikkelen.

De amateuristische kunstbeoefening zou dit meer dienen te doen in nauwe relatie met de professionele kunsten en de kunstzinnige vorming meer in rechtstreeks en fundamenteel verband met het beleid voor onderwijs en vorming. Uiteraard is, waar mogelijk, intensieve samenwerking gewenst. Voor beide zal echter een gelijke prioriteit moeten gelden. In de nota Kunst en Kunstbeleid is dit allerm minst het geval. Wij betreuren dit.

4.

Kunstzinnige vorming speelt zich af op de snijlijnen van de ministeries van O. & w. en C.R.M. De middelen (drama, beeld, muziek, dans/beweging en audio-visueel) zijn ontleend aan de kunsten, de toepassing ervan geschiedt in de verschillende vormen van onderwijs en cultureel werk. Kunstzinnige vorming kan beleidsmatig derhalve alleen tot ontwikkeling worden gebracht in een hechte samenwerkingsrelatie van O. & W. en C.R.M. Daarvan is op dit ogenblik vrijwel geen sprake. De NSKV acht het daarom gewenst dat de op pagina 59 toegezegde beleidsnota's kunstzinnige vorming een gezamenlijk produkt zullen zijn van zowel de minister van Onderwijs als die van C.R.M. In een dergelijke samenhang kan het principe van de gezamenlijke verantwoordelijkheid in konkrete beleidsvoornemens worden vertaald. Daarmee zou een basis gelegd kunnen worden voor een duurzame integratie van binnen- en buitenschoolse voorzieningen op het gebied van de kunstzinnige vorming. Een nota van de bewindslieden van O. & W. en C.R.M. zou ook in het parlement kunnen leiden tot een discussie in de Kamer over de functie, de plaats en de betekenis van de kunstzinnige vorming in en buiten het onderwijs. De NSKV acht het verder noodzakelijk dat beide departementen een 'platform' in het leven roepen, dat als gezamenlijke beleidsinstantie de problemen van de kunstzinnige vorming ter hand gaat nemen. Voor het zogenaamde 'veld' zou dit het orgaan moeten zijn via welke beide ministers aanspreekbaar zijn voor hun - nog te ontwerpen en te voeren - beleid met betrekking tot kunstzinnige vorming. In de huidige situatie dreigt door het gebrek aan departementale koördinatie de binnenschoolse dan wel de buitenschoolse kunstzinnige vorming tussen wal en schip te geraken.

Het is volstrekt onmogelijk ontwikkelingen op het gebied van KV te initiëren als niet vanuit beide departementen deze ontwikkelingen metterdaad in goede samenhang en samenwerking worden ondersteund. De verzorgingsstructuur die thans in voorbereiding is zien wij als een eerste te waarderen stap van beide ministeries, maar het gezamenlijke beleids- en ontwikkelingsplan voor een dergelijke structuur ontbreekt ten ene male.

5.

Het zojuist gepubliceerde ontwerp van de Rijksbijdrageregeling Sociaal-Cultureel Werk biedt ons aanleiding om de kunstzinnige vorming, zoals ze in de nota 'Kunst en Kunstbeleid' wordt bekeken als element van kunstbeleid nader te bezien in de samenhang van sociaal-cultureel werk en van onderwijs.

De ontwerp-regeling zal in ieder geval moeten worden gewogen op zijn consequenties voor de verzorgingsstructuur en voor de plaatsbepaling van de muziekscholen en creativiteitscentra. De tijd is echter te kort om dit thans te doen. Wij zijn van plan de ontwerp-regeling binnenkort in onze kring te bespreken. Het resultaat hiervan zullen wij u tijdig vóór de behandeling van de regeling in uw kommissie op 25 april toesturen.

In de nota 'Kunst en Kunstbeleid' vinden wij ook voldoende aangrijpingspunten om het nodige te zeggen over vormingstoneel. Het lijkt ons echter verstandiger ons standpunt daaromtrent aan u kenbaar te maken op basis van de recente nota toneelbeleid.

Tenslotte verzoeken wij u ons in de gelegenheid te stellen de hier genoteerde reacties toe te lichten tijdens de hearing die u houdt op 19 januari 1977.

Hoogachtend,
namens bestuur en staf van de NSKV,

André van der Louw,
voorzitter.